

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра фізіології хребетних і фармакології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет ветеринарної медицини
« 25 » травня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ДИСЦИПЛІНИ**
«Ветеринарна фармакологія»

Обсяг практики – 30 год

Галузь знань «Ветеринарія»

Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

Освітня програма «Ветеринарна медицина»

Факультет ветеринарної медицини

Розробники: **Деркач І.М.**, професор кафедри фізіології хребетних і фармакології, д. вет. н., професор; **Іщенко В.Д.**, доцент кафедри фізіології хребетних і фармакології, к. вет. н., доцент; **Бойко Г.В.**, доцент кафедри фізіології хребетних і фармакології, к. вет. н., доцент

Вступ

Навчальна практика з дисципліни «Ветеринарна фармакологія» передбачає закріплення теоретичних знань та практичних навичок щодо викладеного за затвердженою програмою дисципліни матеріалу з вивчення лікарських засобів для ветеринарної медицини, що є необхідним фахівцю ветеринарної медицини для практичної діяльності згідно кваліфікаційної характеристики.

Програма навчальної практики містить мету, завдання та план, короткий інструктаж з правил роботи й техніки безпеки, методичні вказівки до виконання завдань, щоденник та додатковий матеріал, необхідний студентам для оформлення звіту з навчальної практики.

Мета і завдання практики

Мета практики – узагальнити викладений студентам теоретичний і практичний матеріал на лекціях та лабораторних заняттях за затвердженою робочою програмою з дисципліни, що охоплює відповідний об'єм знань, умінь та практичних навичок, які необхідні в діяльності лікаря ветеринарної медицини.

Завдання практики – засвоїти правила ліцензування аптечної діяльності, вивчають правила зберігання ліків у аптеках, правила використання протимікробних лікарських засобів для ветеринарної медицини. Окрім того, студенти повинні вивчити лікарські рослини та лікарські засоби рослинного походження, які використовуються у ветеринарній медицині.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 11. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.

СК 16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

СК 17. Здатність здійснювати маркетинг і менеджмент ветеринарних засобів і послуг у ветеринарній медицині.

СК 19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

СК 20. Здатність організовувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 11. Узагальнювати та аналізувати інформацію щодо ефективності роботи ветеринарних фахівців різного підпорядкування.

ПРН 15. Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.

ПРН 16. Знати принципи та методи маркетингу і менеджменту ветеринарних засобів і послуг у ветеринарній медицині.

ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

Компетенції Першого дня

2. Розуміти методи наукових досліджень, внесок фундаментальних і прикладних досліджень у науку та реалізацію принципу 3Rs (Replacement, Reduction, Refinement - Заміна, Скорочення, Удосконалення).

9. Вміти критично мислити, здійснювати перегляд та оцінку літератури та презентацій.

12. Використовувати професійні здібності для сприяння розвитку ветеринарних знань та реалізації концепції "Єдине здоров'я" з метою сприяння здоров'ю, безпеці та благополуччю тварин, людини і навколишнього середовища, а також досягнення Цілей сталого розвитку ООН.

26. Отримувати доступ до відповідних джерел інформування та Законодавства, що стосуються догляду за тваринами та забезпечення їх благополуччя, переміщення тварин, нотифікацій щодо догляду за тваринами та їх добробутом, переміщенням тварин, хвороб, що підлягають повідомленню, використання лікарських засобів, включаючи відповідальне використання антимікробних препаратів.

27. Правильно і відповідально призначати пацієнтам ліки та видавати їх відповідно до Законодавства та останніх настанов.

Бази практики

Базою проведення навчальної практики з дисципліни «Ветеринарна фармакологія» є навчальні і навчально-наукові лабораторії кафедри фізіології хребетних і фармакології, ветеринарні аптеки та фармацевтичні підприємства з випуском ветеринарних лікарських засобів (ТОВ «Бровафарма», «Укрзооветпромстач», «Біотестлаб» тощо), а також ДНДКІ з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи.

Організація проведення практики

Організація і проведення навчальної практики з дисципліни «Ветеринарна фармакологія» здійснюється згідно з наказом ректора університету. Наказ на практику формується за поданням завідувача кафедри, узгоджується з деканом факультету ветеринарної медицини та навчальною частиною Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Навчальна практика проводиться очно з використанням електронних ресурсів, за необхідності з використанням онлайн-чату.

Керівництво практикою проводять викладачі кафедри фізіології хребетних і фармакології (один викладач на одну академічну групу студентів). Викладачі постійно стежать за своєчасним виконанням поставлених завдань та за необхідності проводять консультації.

До навчальної практики допускаються студенти, які прослухали курс лекцій та виконали лабораторні роботи в повному обсязі, відповідно до навчальної програми з дисципліни «Ветеринарна фармакологія».

Студенти кожної групи під керівництвом викладача впродовж 5 робочих днів виконують завдання, що є частиною навчального плану підготовки фахівців спеціальності «Ветеринарна медицина».

Кожен студент заповнює щоденник з навчальної практики, який повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та бути оформленим відповідно до вимог.

Щоденник та гербарій лікарських рослин, який захищається в останній день практики, є загальною формою звітності студента за навчальну практику.

Керівник навчальної практики враховує сумлінність у виконанні завдань, володіння основами гербаризації рослин, а також знання фармакологічної дії представлених у гербарії лікарських рослин і офіційні препарати із них, які використовуються на практиці.

Студенту, який частково або повністю не виконав програму практики з поважних причин, термін її виконання може бути перенесений на інший період відповідно до чинних в Університеті положень, якими регулюється організація навчального процесу.

Студенту, який не виконав програму практики повністю або частково без поважних причин, може бути надане право повторного проходження практичного навчання в інший час згідно рішення деканату.

Зміст практики

Тема 1. Ознайомлення із структурою та діяльністю фармацевтичного підприємства.

Матеріальне забезпечення: веб-сайти фармацевтичних компаній; нормативні документи, що регламентують діяльність фармацевтичного підприємства; каталоги ветеринарних препаратів.

Час – 6 год.

Контроль: письмовий звіт.

Тема 2. Ознайомлення з особливостями аптечної діяльності в Україні. Аналіз каталогів ветеринарних інтернет-аптек.

Матеріальне забезпечення: веб-сайти ветеринарних аптек; нормативні документи, що регламентують діяльність ветеринарної аптеки; інтернет-ресурси.

Час – 6 год.

Контроль: письмовий звіт.

Тема 3. Вивчення правил зберігання та транспортування ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок та інших засобів ветеринарної медицини.

Матеріальне забезпечення: нормативні документи.

Час – 6 год.

Контроль: співбесіда, письмовий звіт.

Тема 4. Вивчення вимог до обігу та застосування ветеринарних препаратів; правил використання протимікробних ветеринарних лікарських засобів у ветеринарній медицині.

Матеріальне забезпечення: нормативно-правові документи, інтернет-ресурси.

Час – 6 год.

Контроль: письмовий звіт, консультація.

Тема 5. Підготовка та захист електронного гербарію лікарських рослин та щоденника з навчальної практики.

Матеріальне забезпечення: каталоги, атлас лікарських та отруйних рослин; інтернет-ресурси.

Час – 6 год.

Контроль: звіт, співбесіда, захист гербарію та щоденника.

Таблиця 1.

Орієнтовний тематичний план навчальної практики

Назва теми	Кількість годин		
	Всього	із них	
		аудиторні	самостійна робота
Тема 1. Ознайомлення із структурою та діяльністю фармацевтичного підприємства.	6	6	0
Тема 2. Ознайомлення з особливостями аптечної діяльності в Україні. Аналіз каталогів ветеринарних інтернет-аптек.	6	6	0
Тема 3. Вивчення правил зберігання та транспортування ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок та інших засобів ветеринарної медицини.	6	6	0
Тема 4. Вивчення вимог до обігу та застосування ветеринарних препаратів; правил використання протимікробних ветеринарних лікарських засобів у ветеринарній медицині.	6	6	0
Тема 5. Підготовка та захист електронного гербарію лікарських рослин та щоденника з навчальної практики.	6	6	0
Всього	30	30	0

Індивідуальні завдання

1. Зробити аналіз інформації, представленої на сайті фармацевтичного підприємства, звернувши увагу на загальну інформацію про підприємство та асортимент фармацевтичної продукції, яку він пропонує.

2. Зробити пошук та проаналізувати чинні нормативні документи, які регулюють діяльність фармацевтичного підприємства в

3. Зробити аналіз інформації, представленої на сайті ветеринарної аптеки, звернувши увагу на загальну інформацію про аптеку та асортимент фармацевтичної продукції, яка у ній представлена.

4. Зробити пошук в інтернеті та проаналізувати чинні нормативні документи, які регулюють діяльність ветеринарної аптеки в Україні.

5. Ознайомитись з нормативними документами:

- Правила транспортування та зберігання ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок та засобів ветеринарної медицини у ветеринарних аптеках, їх структурних підрозділах, на базах, складах тощо.;

- у тому числі Змін до даного документу.

6. Вимоги до впорядкування приміщень, призначених для зберігання ветеринарних товарів.

7. Загальні вимоги до організації зберігання ветеринарних товарів, у тому числі готових лікарських форм.

8. Особливості зберігання ветеринарних товарів, які вимагають захисту від світла. Які це препарати?

9. Особливості зберігання ветеринарних товарів, які вимагають захисту від дії вологи. Які це препарати?

10. Особливості зберігання ветеринарних товарів, які вимагають захисту від вивітрювання (випаровування). Які це препарати?

11. Особливості зберігання ветеринарних товарів, які вимагають захисту від дії підвищеної та пониженої температур. Які це препарати?

12. Особливості зберігання ветеринарних препаратів, субстанцій, які вимагають захисту від дії газів, що містяться в навколишньому середовищі. Які це препарати?

13. Особливості зберігання пахучих та барвних ветеринарних препаратів. Які це препарати?

14. Особливості зберігання лікарської рослинної сировини.

15. Особливості зберігання їдких речовин. Які це препарати?

16. Особливості зберігання ветеринарних товарів з урахуванням їх термінів придатності.

17. Особливості зберігання дезінфекційних, дератизаційних та інсектицидних засобів.

18. Особливості зберігання вогнебезпечних (легкозаймистих) та вибухонебезпечних речовин.

19. Провести аналіз Закону України про ветеринарну медицину, зокрема статей 54-70 Розділ X. Зробити короткий конспект, висновки до кожної статті, підготуватись до співбесіди.

20. Провести аналіз ПОРЯДКУ подання звіту спеціалістами ветеринарної медицини, які застосовують для лікування тварин протимікробні ветеринарні лікарські засоби, про обсяги застосованих ними протимікробних ветеринарних лікарських засобів та ПОРЯДКУ використання протимікробних ветеринарних лікарських засобів у ветеринарній медицині.

21. Зробити гербарій, а за дистанційної форми навчання – електронний гербарій (Word, PowerPoint) з наступною орієнтовною структурою:

- титульна сторінка/слайд з інформацією хто виконав роботу;
- фото лікарської рослини (20–30);
- назва рослини (українською та латинською мовами);
- родина, до якої належить рослина;

- фармакологічна дія (коротко, перелік видів дії); можна вказати за рахунок яких речовин, що містяться в рослині, вона проявляється;
  - офіційні препарати, до складу яких входить ця рослина.
- (Орієнтовний перелік рослин, що рекомендуються для виготовлення гербарію, інформація про фармакологічну дію та основні лікарські форми лікарської сировини, додаються).

Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення практики студентів: інтернет ресурси; нормативні документи, що регламентують діяльність фармацевтичного підприємства; нормативні документи, що регламентують зберігання та транспортування ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок та інших засобів ветеринарної медицини; каталоги ветеринарних препаратів; електронні адреси фармацевтичних підприємств та ветеринарних аптек.

Вимоги до написання звіту

За результатами практики студенти оформлюють щоденник та електронний гербарій.

В електронному гербарії повинно бути фото 20-30 лікарських рослин, зазначено їх українську та латинську назви, родину, до якої вона належить, офіційні препарати для ветеринарної медицини, до складу яких вони входять. У гербарії рослини розміщують за певним порядком у трьох можливих варіантах: за відношенням лікарських рослин з різною дією до однієї родини (наприклад, родини зонтичних, пасльонових тощо); за вмістом хімічних сполук, що зумовлюють переважну дію (наприклад, рослини, що містять алкалоїди, серцеві глікозиди, гіркоти тощо); за переважною дією на окремі системи, органи, тканини (відхаркувальні, сечогінні та ін.). Орієнтовний перелік рослин, що рекомендуються для виготовлення гербарію, інформація про фармакологічну дію та основні лікарські форми лікарської сировини, додаються.

Форми та методи контролю

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

Фармакологічна дія, лікарські форми та сировина лікарських рослин

№ п/п	Назва рослини	Фармакологічна дія	Лікарська сировина/форма
1	2	3	4
1.	Деревій звичайний <i>Achillea millefolium</i>	Кровоспинна, спазмолітична, вітрогінна, протизапальна	Herba, anthodium, flos Millefolii / infusum herbae Millefolii, extractum Millefolii fluidum
2.	Лепеха звичайна (татарське зілля) <i>Acorus calamus</i>	Вітрогінна, снодійна, заспокійлива, покращує апетит	Rhizoma, oleum Calami / rhizoma Calami pulvis, oleum Calami, succus Calami, infusum rhizomatis Calami
3.	Горицвіт весняний <i>Adonis vernalis</i>	Кардіотонічна, діуретична, заспокійлива	Herba Adonidis vernalis / infusum herbae vernalis, tinctura herbae vernalis
4.	Гіркокаштан звичайний <i>Aesculus hippocastanum</i>	Протипухлинна, протизапальна, кровоспинна, судинорозширювальна	Semen, flos, cortex, folia hippocastanum / intr. semenis Hippocastani, infusum, decoctum cortices Hippocastani, succus Hippocastani
5.	Парило звичайне <i>Agrimonia eupatoria</i>	В'яжуча, жовчогінна, кровоспинна, покращує апетит	Herba Agrimoniae / infusum, decoctum herbae Agrimoniae
6.	Пирій повзучий <i>Agropyrum repens</i>	Протизапальна, сечогінна, очищувальна, дерматологічна; покращує обмін речовин	Rhizoma, herba Agropyri / infusum, decoctum rhizomatis, succus herbae Agropyri
7.	Приворотень звичайний <i>Alchemilla vulgaris</i>	В'яжуча, сечогінна; покращує апетит і травлення	Herba Alchemillae / infusum, decoctum herbae Alchemillae
8.	Часник городній <i>Allium sativum</i>	Антисептична, протиглисна, покращує травлення, гіпотонічна	Bulbus sativum / decoctum, tinctura, succus Allii sativi
9.	Алое деревовидне <i>Aloe arborescens</i>	Протизапальна, бактерицидна, жовчогінна, проносна; покращує травлення і апетит	Succus Aloe / Aloe pulveris, succus, sirupus, linimentum
10.	Алтея лікарська <i>Althaea officinalis</i>	Протикашлева, дерматологічна, послаблювальна, пом'якшувальна, захисна	Radix, folium Althaeae / radix Althaeae pulveris, decoctum infusum radice Althaeae
11.	Амі зубна <i>Ami visnaga</i>	Спазмолітична, заспокійлива	Fructus Ammi visnaga / tinctura, extractum Ammi visnaga, Khellinum
12.	Кріп запашний <i>Anethum graveolens</i>	Вітрогінна, стимулююча виділення молока, травлення, заспокійлива, сечогінна, проносна	Fructus, herba Anethi / infusum, decoctum fructis Anethi, fructus Anethi pulveris
13.	Аніс звичайний <i>Anisum vulgare</i>	Вітрогінна, відхаркувальна, спазмолітична, сечогінна, протизапальна	Fructus Anisi / infusum, tinctura fr. Anisi, oleum Anisi

14.	Ромашка римська <i>Anthemis nobilis</i>	Антиневралгічна, вітрогінна, спазмолітична, протиспастична, покращує травлення	Anthodium (flos) Anthemidis (Chamomillae romanae) / infusum Anthemidis
15.	Заяча конюшина багатолиста <i>Anthyllis polyphylla</i>	Очищувальна, дерматологічна, сечогінна, покращує обмін речовин	Flos, herba Anthyllidis / infusum, decoctum fl., infusum herb. Anthyllidis
16.	Дягель лікарський <i>Archangelica officinalis</i>	Потогінна, вітрогінна, сечогінна, спазмолітична, покращує травлення	Radix Archangelice/ infusum, decoctum radice Archangelicae, tinctura Archangelicae
17.	Лопух справжній <i>Arctium lappa</i>	Потогінна, жовчогінна, сечогінна, дезінфікуюча, секретоміметична	Radix, folia, fructus Arctii lappae / infusum rad. Bardanae
18.	Мучниця звичайна <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> <i>Arbutus uva-ursi</i>	Дезінфекційна, протизапальна, в'яжуча, сечогінна, сприяє виведенню солей	Folium Uvae ursi / Decoctum, infusum fol. Uvae ursi, folium Uvae ursi pulv.
19.	Арніка гірська <i>Arnica Montana</i>	Протиспастична, протизапальна, бактеріостатична, заспокійлива, відволікаюча, жовчогінна, кровоспинна, судиннозміцнююча	Anthodium Arnicae / infusum anth. Arnicae, tinctura anth. Arnicae
20.	Полин гіркий <i>Artemisia absinthium</i>	Протизапальна, антисептична, глистогінна, гіркота ароматична, жовчогінна, сечогінна, тонізуюча, стимулює травлення	Herba, folia Absinthii / infusum herbae Absinthii, tinctura Absinthii, extractum Absinthii spissum
21.	Полин звичайний, чорнобиль <i>Artemisia vulgaris</i>	Протиспастична, антиневралгічна, сечогінна, жовчогінна, глистогінна, покращує апетит, травлення	Herba, radix / infusum, decoctum Artemisiae
22.	Маренка запашна <i>Asperula odorata</i>	Спазмолітична, заспокійлива, судиннозміцнювальна	Herba Asperulae / decoctum, infusum herbae Asperulae
23.	Беладонна звичайна <i>Atropa belladonna</i>	Болезаспокійлива, проти спазматична, парасимпатолітична, розширює зіницю ока	Folium, radix Belladonnae / folium Belladonnae pulv., tinctura Belladonnae, extractum Belladonnae siccum, fluidum
24.	Барбарис звичайний <i>Berberis vulgaris</i>	Антибіотична, протизапальна, тонізуюча, сечогінна, жовчогінна, заспокійлива, покращує апетит і травлення	Cortex, radix, fructus, folium Berberidis / Infusum cort., rad., fruct., fol. Berberidis, tinctura Berberidis
25.	Береза бородавчаста <i>Betula verrucosa</i>	Протизапальна, глистогінна, проти спастична, сечогінна, потогінна, пом'якшувальна, жовчогінна, індуктор інтерферону	Folium, gemmae Betulae / infusum, succus fol. Betulae
26.	Огірочник лікарський <i>Borago officinalis</i>	Протизапальна, потогінна, сечогінна, захисна, пом'якшувальна	Herba, flores Braginidis / infusum herb. Braginidis
27.	Гірчиця чорна <i>Brassica nigra</i>	Протизапальна, антисептична, подразнювальна, відволікаюча	Semen Sinapis nigrae / tinctura sem. Sinapis, spiritus Sinapis

28.	Переступень білий Bryonia alba	Знеболююча, глистогінна, відхаркувальна, проносна, сечогінна, кровоспинна	Radix Bryoniae / infusum, tincture, succus rad. Bryoniae, rad. Bryoniae pulv.
29.	Нагідки лікарські Calendula officinalis	Протизапальна, ранозагоювальна, кардіотонічна, бактерицидна, заспокійлива, стимулююча, спазмолітична, гіпотензивна	Flores Calendulae / infusum fl. Calendulae, tincture fl. Calendulae
30.	Верес звичайний Calluna vulgaris	Протизапальна, в'яжуча, потогінна, сечогінна, заспокійлива, уродезінфікуюча, покращує апетит і равлення	Flores, herba Callunae / infusum fl. Callunae, infusum, decoctum herb. Callunae
31.	Грицики звичайні Capsella bursa pastoris	Кровоспинна, гіпотензивна, антибіотична	Herba Bursae pastoris / infusum, succumb herb. Bursae pastoris
32.	Перець стручковий однорічний Capsicum annum	Подразнююча, сечогінна, покращує апетит і травлення	Fructus Capsici / fruct. Capsici pulv., tinctura Capsici
33.	Кмин звичайний Carum carvi	Знеболювальна, вірогідна, бактерицидна, відхаркувальна, жовчогінна, покращує травлення, проносна, спазмолітична, покращує смак і запах ліків.	Fructus Carvi / infusum fruct., ol. Carvi, fr. Carvi pulv.
34.	Іпекакуана звичайна Seraelis ipecacuanha	Протидизентерійна, бактерицидна, блювотна, відхаркувальна	Radix Ipecacuanhae / rad. Ipecacuanhae pulv., decoctum, tinctura Ipecacuanhae, extractum Radix Ipecacuanhae siccum
35.	Мох ісландський Certaria islandica	Покращує травлення, обволікаюча, захисна	Lichen islandicus / decoctum Lichenis islandici
36.	Чистотіл звичайний Chelidonium majus	Протизапальна, знеболююча, бактеріостатична, сечогінна, жовчогінна, проносна, заспокійлива, спазмолітична	Herba, radix Chelidonii / infusum, decoctum, succus herb. Chelidonii, tinctura Chelidonii
37.	Цикорій дикий Cichorium intybus	Жовчогінна, сечогінна, тиреостатична, заспокійлива, покращує травлення	Radix, herba Cichorii / infusum, decoctum rad. Cichorii, decoctum herb. Cichorii
38.	Хінне дерево Cinchona succirubra	Жарознижувальна, протипаразитарна кардіоседативна, покращує травлення, тонізуюча, посилює скорочення матки	Cortex Chinchoe / tinctura Chinchoe, extractum Chinchoe fluidum
39.	Камфорне дерево Cinnamomum camphora	Аналептична, тонізуюча, антисептична, зменшує невралгічний біль, подразнювальна	Oleum Camphorae / oleum Camphoratum, spiritus Camphoratus
40.	Апельсин гіркий Citrus aurantium var amara	Антибіотична, спазмолітична, тонізуюча, покращує травлення	Pericarpium, fructus Aurantii / extractum Aurantii fluidum, sir. Aurantii

41.	Ріжки житні Claviceps purpurea	Судинозміцнююча, симпатолітична, кровоспинна, гіпотензивна, заспокійлива, посилює скорочення матки	Secale cornutum / infusum, Secalis cornuti, extractum Secalis cornuti fluidum
42.	Кнік бенедиктинський Cnicus benedictus	Антибіотична, тонізуюча, покращує травлення і обмін речовин	Herba Cnici benedicti / decoctum, infusum Cnici benedicti
43.	Кола загострена Cola acuminata	Аналептична, стимулююча, судинозміцнювальна	Embryo Colae / extractum Colae fluidum, siccum
44.	Пізньоцвіт осінній Colchicum autumnale	Протизапальна, знеболювальна	Semen, bulbus, flores Colchici / tinctura semen Colchici, unguentum Colchiti
45.	Конвалія звичайна Convallaria majalis	Кардіотонічна, сечогінна, снодійна, заспокійлива, жовчогінна	Herba, flores, folia Convallariae / tinctura Convallariae, infusum herbae Convallariae
46.	Коріандр посівний Coriandrum sativum	Знеболювальна, бактерицидна, жовчогінна, відхаркувальна, спазмолітична, покращує травлення, смак, запах	Fructus Coriandri / decoctum, infusum fruct. Coriandri, tinctura Coriandri
47.	Глід колючий Crataegus oxyacantha	Протиспастична, спазмолітична, сечогінна, судинозміцнювальна, регулює серцевудільність	Fructus Crataegi / infusum fruct. Crataegi, tinctura Crataegi
48.	Гарбуз звичайний Cucurbita pepo	Глистогінна, сечогінна	Semen Cucurbitae repens / Semen Cucurbitae repens
49.	Дурман звичайний Datura stramonium	Антиспастична, знеболювальна, парасимпатолітична	Folium, semen Stramonii / tinctura fl. Stramonii, decoctum Stramonii
50.	Морква дика Daucus carota	Глистогінна, антидіабетична, протизапальна, спазмолітична, сечогінна, покращує травлення	Radix. Fructus Dauci / infusum fruct. Dauci, succus radice Dauci
51.	Наперстянка шершиста Digitalis lanata	Кардіотонічна	Folium Digitalis lanatae / tinctura Digitalis lanatae
52.	Наперстянка пурпурова Digitalis purpurea	Кардіотонічна, сечогінна	Folium Digitalis purpureae / tinctura Digitalis purpureae, infusum fol. Digitalis purpureae, fol. Digitalis pulv.
53.	Ефедра двоколоса Ephedra distachia	Спазмолітична, стимулююча, знеболювальна, потогінна	Folium Ephedrae / decoctum, infusum herb. Ephedrae
54.	Хвощ польовий Equisetum arvense	Протизапальна, сечогінна, кровоспинна	Herba Equiseti / decoctum, succus herbae Equiseti, extractum Equiseti fluidum
55.	Золототисячник малий Erythraea centaureum Centaureum minus	Знеболююча, протизапальна, жовчогінна, кровоспинна, тонізуюча, покращує апетит і травлення	Herba Centaurii / decoctum, infusum herbae Centaurii
56.	Евкалипт кулястий Eucalyptus globulus	Дезінфекуюча, відхаркувальна,	Olium, oleum Eucalypti / oleum, tinctura Eucalypti, decoctum fol. Eucalypti

		секретолітична, спазмолітична, протизапальна	
57.	Очанка стиснута <i>Euphrasia stricta</i>	Протизапальна, в'яжуча	Herba Euphrasiae / decoctum, infusum herbae Euphrasiae
58.	Гадючник в'язолистий <i>Filipendula ulmaria</i>	Антиревматична, протизапальна, потогінна, сечогінна	Flos, herba, radix Ulmariae / infusum fl. Ulmariae, infusum herbae Ulmariae, decoctum radicis Ulmariae
59.	Фенхель звичайний <i>Foeniculum vulgare</i>	Відхаркувальна, вітрогінна, тонізуюча, спазмолітична, сечогінна	Fructus Foeniculi / infusum fruct. Foeniculi, fruct. Foeniculi pulv., oleum Foeniculi
60.	Суниці лісові <i>Fragaria vesca</i>	Жовчогінна, сечогінна, в'яжуча	Fructus Fragariae / decoctum, infusum succus fruct. Fragariae
61.	Ясен звичайний <i>Fraxinus excelsior</i>	Сечогінна, потогінна, жовчогінна, кровоспинна, глистогінна	Cortex, folia Fraxini / decoctum corticis Fraxini, infusum, succus fol. Fraxini
62.	Рутка лікарська <i>Fumaria officinalis</i>	Жовчогінна, сечогінна, спазмолітична, вітрогінна, потогінна	Herba Fumariae / infusum, succus herbae Fumariae
63.	Козлятник лікарський <i>Galega officinalis</i>	Антидіабетина, сечогінна, потогінна	Herba Galegae / infusum herbae Galegae
64.	Жабрій звичайний <i>Galeopsis ochroleuca</i>	Відхаркувальна, в'яжуча	Herba Galeopsidis / infusum herbae
65.	Дрік красильний <i>Genista tinctoria</i>	Сечогінна, послаблювальна, блювотна, потогінна, судинозвужувальна, жовчогінна, кровоспинна	Herba Genistae / decoctum, infusum herbae Genistae
66.	Тирлич жовтий <i>Gentiana lutea</i>	Гіркота, збуджує апетит, зміцнювальна, протизапальна	Radix Gentianae / decoctum, infusum radicis Gentianae, tincture Gentianae, radix Gentianae pulv.
67.	Розхідник плющовидний <i>Glechoma hederacea</i>	Очищувальна, зміцнювальна знеболююча, кровоспинна, протизапальна, антисептична, відхаркувальна, потогінна, покрощує апетит	Herba Glechomae / infusum, decoctum, succus herbae Glechomae
68.	Солодка гола <i>Glycyrrhiza glabra</i>	Відхаркувальна, спазмолітична, протизапальна, сечогінна	Radix Glycyrrhizae / elixir Glycyrrhizae, infusum radicis Glycyrrhizae
69.	Соняшник однорічний <i>Helianthus annuus</i>	Жарознижувальна, жовчогінна, покрощує апетит спазмолітична,	Flores, folia, oleum Helianthi annui / infusum flor. Helianthi annui, tinctura, oleum Helianthi annui
70.	Цмин пісковий <i>Helichrysum arenarium</i>	Жовчогінна, спазмолітична, сечогінна, протизапальна, покрощує апетит і травлення	Inflorescentia, flos / decoctum infl. Helichrysi, infusum fl. Helichrysi, extractum fl. Helichrysi arenarii siccum
71.	Остудник голий <i>Herniaria glabra</i>	Спазмолітична, бактеріостатична, солевивідна, в'яжуча	Herba Herniariae / infusum, succus Herniariae

72.	Хміль звичайний Humulus lupulus	Седативна, антисептична, сечогінна, знеболювальна, протизапальна, покращує апетит, знижує статевий потяг	Strobulus lupuli / infusum Strobilorum lupuli, tinctura Strobilus lupuli
73.	Блекота чорна Hyoscyamus niger	Парасимпатолітична, протиспастична, знеболювальна, седативна	Folium Hyoscyami / infusum fol. Hyoscyami, extractum Hyoscyami siccum, tinctura Hyoscyami
74.	Звіробій звичайний Hypericum perforatum	Спазмолітична, сечогінна, седативна, в'яжуча, ранозагоювальна, бактеріостатична, протизапальна	Herba Hyperici, flores Hyperici / infusum, decoctum herbae Hyperici
75.	Гісоп лікарський Hyssopus officinalis	Відхаркувальна, спазмолітична, глистогінна, знижує потовиділення, покращує апетит, антисептична	Herba Hyssopi / infusum herbae Hyssopi, tinctura Hyssopi
76.	Оман високий Inula helenium	Вітрогінна, покращує апетит, відхаркувальна, глистогінна, бактеріостатична, протигрибкова	Radix Inulae / infusum rad. Inulae, decoctum rad. Inulae, tinctura Inulae
77.	Півники бліді Iris pallida	Відхаркувальна, обволікаюча, знеболювальна, протизапальна	Rhizoma Iridis / infusum rhizomatis Iridis, rhizome Iridis pulv.
78.	Горіх волоський Juglans regia	В'яжуча, протизапальна, ранозагоювальна, глистогінна	Folium, pericarpium / infusum Juglandis, decoctum fol. Juglandis
79.	Ялівець звичайний Juniperus communis	Сечогінна, жовчогінна, протизапальна, покращує апетит, знеболювальна, відхаркувальна	Fructus Jniperi / decoctum, infusum fr. Juniperi, tinctura Juniperi
80.	Глуха кропива біла Lamium album	Обволікаюча, в'яжуча, кровоспинна, відхаркувальна, сечогінна	Flores, herba Lamii albi / infusum fl. Lamii albi, succus herb. Lamii albi
81.	Лаванда колоскова Lavanda angustifolia	Антиспастична, заспокійлива, помірно подразнювальна, дезінфікуюча	Flores, herba Lavandulae / infusum fl. Lavandulae, oleum Lavandulae
82.	Собача кропива звичайна Leonurus cardiaca	Стимулює серцеву діяльність, знижує тиск, заспокійлива, спазмолітична	Herba Leonuri cardiacaе / infusum herbae Leonuri, tinctua Leonuri, extractum Leonuri fluidum
83.	Любисток лікарський Levisticum officinale	Сечогінна, вітрогінна, відхаркувальна, заспокійлива, знеболювальна	Radix, herba, fructus Levistici / infusum, decoctum fr. Levistici
84.	Льоник звичайний Linaria vulgaris	Послаблювальна, сечогінна, протизапальна, жовчогінна	Herba Linariae / decoctum, infusum Linariae, extractum Linariae fluidum
85.	Льон звичайний Linum usitatissimum	Захисна, пом'якшувальна, послаблювальна, протизапальна, сечогінна, дерматологіна	Semen, herba Lini / decoctum seminum Lini, oleum Lini, mucilaginis seminis Lini

86.	Майоран садовий <i>Majorana hortensis</i>	Вітрогінна, покращує травлення, антисептична, сечогінна, жовчогінна	<i>Herba Majoranae / infusum herbae Majoranae</i>
87.	Мальва лісова <i>Malva silvestris</i>	Захисна, болетамувальна, відхаркувальна, заспокійлива, обволікаюча пом'якшувальна,	<i>Flos, radix, folium Malvae / infusum, decoctum fl. Malvae, infusum fol., rad. Malvae</i>
88.	Шандра звичайна <i>Marrubium vulgare</i>	Жовчогінна, спазмолітична, відхаркувальна, антиаритмічна	<i>Herba Marrubii vulgaris / infusum herbae Marrubii</i>
89.	Ромашка лікарська <i>Matricaria chamomilla</i>	Протизапальна, протиспастична, вітрогінна, знеболювальна	<i>Anthodium Chamomillae / decoctum, infusum Anthod. Chamomillae, tinctura Chamomillae</i>
90.	Буркун лікарський <i>Melilotus officinalis</i>	Ангіотонічна, протикоагуляційна, ранозагоювальна, заспокійлива, знеболювальна	<i>Herba Meliloti / infusum herbae Meliloti</i>
91.	Меліса лікарська <i>Melissa officinalis</i>	Заспокійлива, покращує травлення, протиспастична, цитостатична, протизапальна	<i>Folium Melissa / infusum folium Melissa</i>
92.	Мята перцева <i>Mentha piperita</i>	Покращує травлення, вітрогінна, жовчогінна, антисептична, протиспастична, знеболювальна	<i>Folium, herba Menthae piperitae / infusum, decoctum, succus fol. Menthae piperitae</i>
93.	Бобівник трилистий <i>Menyanthes trifoliata</i>	Дезінфікуюча, протизапальна, покращує травлення	<i>Folium Menyanthidis / infusum fol. Menyanthidis, folium Menyanthidis pulv.</i>
94.	Латаття біле <i>Nymphaea alba</i>	Стимулює серцеву діяльність, заспокійлива	<i>Flos, rhizoma Nymphaeae / infusum fl. Nymphaeae, rhiz. Nymphaeae pulv.</i>
95.	Васильки справжні <i>Ocimum basilicum</i>	Покращує травлення, вітрогінна, знеболювальна, протиспастична	<i>Herba Ocimi basilica / infusum herbae Basilici, succus herbae Basilici</i>
96.	Вовчуг колючий <i>Ononis spinosa</i>	Сечогінна, жовчогінна, кровоспинна, дезінфікуюча, покращує травлення	<i>Radix, folium, flos Ononidis / decoctum rad. Ononidis, infusum fol. Ononidis</i>
97.	Мак дикий <i>Papaver rhoas</i>	Протикашлева, захисна, заспокійлива, знеболювальна, кровоспинна, відхаркувальна	<i>Lfiores Rhoeados / decoctum, infusum fl. Rhoeados, fl. Rhoeados pulv.</i>
98.	Квасоля звичайна <i>Phaseolus vulgaris</i>	Сечогінна, антидіабетична	<i>Pericarpium Phaseoli / infusum, decoctum pericarp. Phaseoliae</i>
99.	Бедринець ломикаменевий <i>Pimpinella saxifraga</i>	Відхаркувальна, спазмолітична, секреторна, сечогінна, протизапальна	<i>Radix, herba Pimpinellae saxifragae / infusum, decoctum radice Pimpinellae, succus herbae Pimpinellae</i>
100.	Сосна лісова <i>Pinus silvestris</i>	Відхаркувальна сечогінна, потогінна (бруньки), відхаркувальна, протиспастична, антисептична (олія), подразнювальна,	<i>Gemmae, oleum Pini, oleum Terebinthinae, pix liquida Pini</i>

		антисептична (скипидар), антистатична (дьоготь)	
101.	Подорожник ланцетовидний <i>Plantago lanceolata</i>	Покращує травлення, відхаркувальна, ранозагоювальна, бактеріостатична, секретолітична, знебоювальна, кровоспинна, протизапальна	Folium, semen Plantaginis / decoctum, infusum, succus fol. Plantaginis
102.	Спориш звичайний <i>Polygonum aviculare</i>	Сечогінна, в'язуча, протизапальна, покращує обмін речовин	Herba Polygoni avicularis, decoctum, infusum herbae Polygoni
103.	Гірчак зміїний <i>Polygonum bistorta</i>	В'язуча, заспокійлива, протизапальна, кровоспинна	Rhizoma Bistortae / decoctum Rhizomae Bistortae, Rhizoma Bistortae pulv.
104.	Гірчак перцевий <i>Polygonum hydropiper</i>	Кровоспинна, сечогінна, протипронсна, знеболювальна, заспокійлива	Herba Polygonii hydropiperis / infusum, decoctum herbae Polygonii hydropiperis, tinctura Polygonii hydropiperis, extractum Polygonii hydropiperis fluidum
105.	Тополя чорна <i>Populus nigra</i>	Сечогінна, потогінна, антисептична, протизапальна кровоспинна,	Gemmae Populi / decoctum, infusum, tinctura Gemmae Populi
106.	Перстач гусячий <i>Potentilla nigra</i>	Спазмолітична, жовчогінна, в'язуча, сечогінна, знеболювальна, покращує травлення	Herba, rhizome, fructus Anserinae / decoctum, infusum herbae Anserinae, infusum fruct. Anserinae, decoctum rhiz. Anserinae
107.	Перстач пряmostoячий <i>Potentilla anserina</i>	Протипронсна, в'язуча кровоспинна, протизапальна бактеріостатична	Rhizoma Tormentillae / decoctum rhiz. Tormentillae, rhizoma Tormentillae
108.	Первоцвіт весняний <i>Primula officinalis</i>	Відхаркувальна, спазмолічна, сечогінна, послаблювальна	Radix, flores, folia / decoctum, infusum radiceis
109.	Терен звичайний <i>Prunus spinosa</i>	Сечогінна, послаблювальна, проти пронсна, протизапальна, потогінна	Flos, fructus, radix, cortex Pruni spinosaе / infusum, decoctum fl. Pruni spinosaе, decoctum fr., cort. Pruni spinosaе
110.	Медунка лікарська <i>Pulmonaria officinalis</i>	Відхаркувальна, сечогінна, в'язуча, протизапальна	Herba, folium Pulmonariae / decoctum herbae Pulmonariae
111.	Дуб звичайний <i>Quercus robur</i>	В'язуча, протизапальна	Cortex Quercus / infusum, decoctum corticis Quercus
112.	Редька посівна чорна <i>Raphanus sativus var niger</i>	Жовчогінна, дезінфікуюча, сечогінна, відхаркувальна	Radix, semen Raphani / Succus Raphani nigri receas
113.	Жостір проносний <i>Rhamnus catharticus</i>	Пронсна, жовчогінна	Fructus, cortex Rhamni catharticae / decoctum fr. Rhamni catharticae
114.	Крушина ламка <i>Rhamnus frangula</i>	Пронсна, жовчогінна	Cortex, fructus Frangulae / decoctum cort., fr., Frangulae, fructus Frangulae pulv., extractum Frangulae fluidum

115.	Ревінь тангутський Rheum palmatum	У малих дозах – проти проносна, покращує травлення, у великих – проносна, жовчогінна	Radix Rhei / decoctum radicis Rhei, extractum Rhei siccum, tincture Rhei amara
116.	Рицина звичайна Ricinus communis	Проносна	Oleum Ricini / oleum Ricini
117.	Шипшина собача Rosa canina	Протицинготна, сечогінна, жовчогінна, тонізуюча	Fructus Rosae / infusum fr. Rosae
118.	Розмарин справжній Rosmarinus officinalis	Спазмолітична, стимулювальна, тонізуюча	Folium Rosmarini / infusum, decoctum fol. Rosmarini
119.	Малина звичайна Rubus idaeus	Протизапальна, потогінна, в'яжуча, кровоспинна	Fructus, folium, flores Rubi idaei / infusum fr., flor., fruct. Rubi idaei
120.	Рута садова Ruta graveolens	Спазмолітична, заспокійлива, підвищує тонус матки	Folium Rutae / infusum fol. Rutae
121.	Верба біла Salix alba	Жарознижувальна, протизапальна, заспокійлива, в'яжуча, кровоспинна, знеболювальна, потогінна	Cortex Salicis / infusum, decoctum cort. Salicis, cort. Salicis pulv.
122.	Шавлія лікарська Salvia officinalis	Антисептична, протизапальна, проти діабетична, покращує травлення, зменшує потовиділення	Folium Salviae / infusum fol Salviae, tinctura Salviae
123.	Мильнянка лікарська Saponaria officinalis	Секретолітична, відхаркувальна потогінна, жовчогінна, сечогінна, кровоочисна	Rhizoma, herba Saponariae / decoctum, infusum Rhizomae Saponariae, tinctura Saponariae
124.	Саротамнус віників Sarothamnus scoparius	Впливає на серцеву діяльність, підвищує тонус матки, сечогінна	Herba Scoparii / infusum herbae Scoparii
125.	Чабер садовий Satureja hortensis	Покращує травлення, вітрогінна, в'яжуча, антисептична, проти проносна	Herba Saturejae hortensis / infusum, succus herbae Saturejae hortensis
126.	Золотушник звичайний Satureja hortensis	Сечогінна, в'яжуча, жовчогінна, протизапальна	Herba Solidago / infusum herbae Solidago
127.	Горобина звичайна Sorbus hortensis	Сечогінна, проти проносна, протицинготна, в'яжуча, жовчогінна, кровоспинна	Fructus, flores Sorbi aucupariae / decoctum fl., fr. Sorbi aucupariae, tinctura Sorbi aucupariae, succus fr. Sorbi aucupariae
128.	Живокіст лікарський Symphytum officinale	Ранозагоювальна, протизапальна, захисна	Radix Symphyti / decoctum, infusum, tinctura, succus rad. Symphyti
129.	Пижмо звичайне Tanacetum vulgare	Глистогінна, протипедикульозна	Flores Tanaceti / . infusum fl. Tanaceti, tinctura Tanaceti, fl. Tanaceti pulv.
130.	Кільбаба лікарська Taraxacum officinale	Жовчогінна, сечогінна, покращує травлення, обмін речовин	Radix, flores, folia, herba Taraxaci / infusum rad., fl. Taraxaci, dec. rad. Taraxaci

131.	Чебрець плазкий Thymus serpyllum	Антисептична, відхаркувальна, покращує травлення, спазмолітична	Herba Serpilli / infusum herbae Serpilli
132.	Чебрець звичайний Thymus vulgaris	Антисептична, протикашлева, покращує травлення, глистогінна, відхаркувальна	Herba Thymi vulgaris / infusum herbae Thymi vulgaris
133.	Липа серце листа Tilia cordata	Потогінна, заспокійлива, жовчогінна, спазмолітична, сечогінна, покращує травлення	Flos Tiliae / infusum fl. Tiliae
134.	Гуньба сінна Trigonella foenum- graecum	Заспокійлива, обволікаюча	Semen Foeni graeci / decoctum, infusum Foeni graeci
135.	Підбіл звичайний Tussilago farfara	Обволікаюча, в'яжуча, спазмолітична, відхаркувальна, протизапальна	Folium, flores Farfarae / decoctum, infusum, succus fol. Farfarae, infusum fl. Farfarae
136.	Кропива дводомна Urtica dioica	Сечогінна, впливає на обмін речовин, проти проносна, в'яжуча, кровоспинна	Folium, radix, semen Urticae dioicae / infusum, decoctum fol. Urticae dioicae, decoctum rad. Urticae dioicae, semen Urticae dioicae
137.	Чорниця звичайна Vaccinium myrtillus	В'яжуча, антисептична, анти діабетична, сечогінна, дезінфікуюча	Fructus, folium Vaccinii myrtilli / decoctum fr., fol. Vaccinii myrtilli, infusum fr. Vaccinii myrtilli, succus Vaccinii myrtilli
138.	Брусниця Vaccinium vitis-idaea	Дезінфікує сечовивідні шляхи, солевивідна, в'яжуча, жовчогінна, протицингова	Fructus, folium Vitis idaeae / infusum, decoctum fr. Vitis idaeae, succus Vitis idaeae
139.	Валеріана лікарська Valeriana officinalis	Заспокійлива, спазмолітична	Rhizoma cum radicibus Valerianae / tinctura Valerianae , decoctum, infusum rhizomatis cum radicibus Valerianae
140.	Калина звичайна Viburnum opulus	Спазмолітична, в'яжуча, кровоспинна	Cortex, fructus, flores Viburni opuli / decoctum cort. Viburni opuli, infusum fr., fl. Viburni opuli, succus Viburni opuli
141.	Фіалка триколірна Viola tricolor	Сечогінна, відхаркувальна, тонізуюча, протизапальна, антисептична, спазмолітична	Herba Viola tricoloris / infusum Violae tricoloris, succus Viola tricoloris
142.	Кукурудза звичайна Zea mays	Сечогінна, спазмолітична, жовчогінна, кровоспинна, впливає на обмін речовин	Stigmata Maidis / decoctum Stigmatum Maidis, extractum Stigmatum Maidis fluidum

**Орієнтовний перелік рослин, що рекомендуються
для виготовлення гербарію**

1. Аїр тростиновий (лепеха звичайна, татарське зілля); айр болотный
2. Алтея лікарська (проскурняк, гордовля); алтей лекарственный
3. Анемона лісова; ветреница лесная
4. Аніс звичайний; анис обыкновенный
5. Арніка гірська (ангельське зілля, баранка); арника горная
6. Астрагал солодколистий; астрагал сладколистый
7. Багно звичайне; багульник болотный
8. Барбарис звичайний (квасниця, кислянка); барбарис обыкновенный
9. Барвінок малий (могильник, хрещатий барвінок); барвинок малый
10. Беладонна звичайна (красавка, сонник); красавка обыкновенная
11. Береза бородавчата (береза повисла); берёза бородавчатая
12. Березовий гриб (чага, рак берези); берёзовый гриб
13. Блекота чорна (зубовик, німиця); белена чёрная
14. Бобівник трилистий (трилистник, трифолін); вахта трёхлистная
15. Болиголов плямистий (свистуля); болиголов пятнистый
16. Бузина чорна; бузина чёрная
17. Буквиця лікарська; буквица лекарственная
18. Буркун білий; донник обыкновенный
19. Буркун лікарський (борконь, буркун жовтий); донник лекарственный
20. Буяхи (гонобобель, лохина); голубика
21. Валеріана лікарська; валериана лекарственная
22. Верба біла; ива белая
23. Верес звичайний; верес обыкновенный
24. Вероніка лікарська; вероника лекарственная
25. Вільха сіра; ольха серая
26. Вовчі ягоди звичайні (вовче лико); волчник обыкновенный
27. Волошка лучна; василёк луговой
28. Волошка синя; василёк синий
29. Гадючник звичайний (гадючник шестипелюстковий); лобазник шестипелюстный
30. Герань криваво-червона; герань кроваво-красная
31. Гіркокаштан звичайний (каштан кінський); каштан конский обыкновенный
32. Гірчак почечуйний (сорочі лапки); горец почечуйный
33. Гірчиця сарептська; горчица сарептская
34. Глечики жовті (латаття жовте); кубышка жёлтая
35. Глід; боярышник
36. Глуха кропива біла; яснотка белая
37. Горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний, горногірка); горицвет весенний
38. Гравілат міський; гравилат городской
39. Грицики звичайні; пастушья сумка
40. Деревій звичайний (білоголовник); тысячелистник обыкновенный
41. Дріоптерис чоловічий (чоловіча папороть); щитовник мужской
42. Дурман звичайний; дурман обыкновенный
43. Дягель лікарський (дудник лікарський); дягиль лекарственный
44. Ехінацея пурпурова; ехинацея пурпурная

45. Живокіст лікарський; окопник лекарственный
46. Жовтець їдкий; лютик едкий
47. Жостір проносний (чорногїдник); жостер слабительный
48. Звіробій звичайний (кривавник); звербой продырявленный
49. Зіновать руська (рокитничок руський); ракитник русский
50. Золототисячник малий (центурія); золототысячник малый
51. Калюжниця болотна; калюжница болотная
52. Кмин звичайний; тмин обыкновенный
53. Конвалія звичайна; ландыш майский
54. Коноплі посівні; конопля посевная
55. Копитняк європейський; копытень европейский
56. Кріп запашний; укроп душистый
57. Кропива дводомна; крапива двудомная
58. Кропива жалка; крапива жгучая
59. Крушина ломка (крушина вільховидна); крушина ольховидная
60. Кульбаба лікарська; одуванчик лекарственный
61. Латаття біле; кувшинка белая
62. Липа серцелиста; липа сердцелистная
63. Лобода біла; марь белая
64. Лопух справжній; лопух большой
65. Любисток лікарський; любисток лекарственный
66. Льон звичайний; лён обыкновенный
67. Мак дикий; мак-самосейка
68. Мак снотворний; мак снотворный
69. Малина; малина обыкновенная
70. Материнка звичайна; душица обыкновенная
71. Мильнянка лікарська (мильний корінь, собаче мило); мильнянка лекарственная
72. Молочай кипарисовидний; молочай кипарисовидный
73. Мучниця звичайна; толокнянка обыкновенная
74. М'ята перцева (м'ята холодна); мята перечная
75. Нагїдки лікарські (крокіс, календула); ноготки лекарственные
76. Наперстянка великоквіткова; наперстянка крупноцветковая
77. Обліпіха крушиновидна; облепиха крушиновая
78. Овес посівний; овес посевной
79. Ожина сиза; ежевика сизая
80. Оман високий (дивосил); девясил высокий
81. Паслін солодко-гїркий (підтинник); паслєн сладко-горький
82. Паслін чорний (слинник); паслєн черней
83. Первоцвіт весняний (примула, баранчики); первоцвет весенний
84. Перестріч гайовий (іван-і-марія); марьянник дубравный
85. Перець стручковий; красный перец
86. Перстач білий (п'ятиперстник); лапчатка белая
87. Перстач гусячий (гусяча лапка); лапчатка гусиная
88. Петрушка городня; петрушка кудрявая
89. Пижмо звичайне; пижма обыкновенная
90. Підбіл звичайний (мати-й-мачуха); мать-и-мачеха
91. Плаун булавовидний (п'ядин булавовидний); плаун булавовидный
92. Подорожник великий (трикутник); подорожник большой
93. Полин гїркий; полинь горькая
94. Полин звичайний (чорнобиль); полинь обыкновенная
95. Ревінь тангутський; ревень тангутский
96. Рицина звичайна; клещевина обыкновенная
97. Родіола рожева (золотий корінь); родиола розовая

98. Родовик лікарський (сухозлотиця, стягникров); кровохлебка лекарственная
99. Рододендрон жовтий; рододендрон жёлтый
100. Ромашка лікарська (романець, рум'янка); ромашка лекарственная
101. Смородина чорна; смородина чёрная
102. Собака кропива звичайна (пустырник звичайний); пустырник сердечный
103. Сокирки польові (заячі вуха, рогаті волошки); живокость полевая
104. Спориш звичайний (моріжок, куряча трава); горец птичий
105. Суниці лісові; земляника лесная
106. Талабан польовий; ярутка полевая
107. Татарник звичайний (чортополох); татарник обыкновенный
108. Фенхель звичайний; фенхель обыкновенный
109. Фіалка триколірна (братки триколірні); фиалка трехцветная
110. Хвощ польовий; хвощ полевой.
111. Хміль звичайний; хмель обыкновенный
112. Холодок лікарський (спаржа); спаржа лекарственная
113. Хрін звичайний; хрен обыкновенный
114. Цикорій дикий (петрові батоги); цикорий обыкновенный
115. Цмин пісковий; цмин песчаный
116. Чебрець звичайний; тимьян обыкновенный
117. Чемериця Лобелієва; чемерица Лобеля
118. Череда трироздільна (причепа, собачі реп'яхи); череда трехраздельная
119. Чистотіл звичайний (ластовине зілля); чистотел большой
120. Чорниця звичайна; черника обыкновенная
121. Шипшина травнева; шиповник коричный
122. Щавель кінський; щавель конский. Щавель кучерявий; щавель курчавый
123. Ялівець звичайний; можжевельник обыкновенный

Рекомендовані джерела інформації

1. Ветеринарна фармакологія: підручник / Г.О. Хмельницький, В.Б. Духницький К. : НУБіП України, 2017. 571 с.
2. Духницький В.Б., Деркач І.М. Аптечний практикум : навчальний посібник для лабораторних занять з дисципліни «Ветеринарна фармакологія» для студентів ОС «Бакалавр» та «Магістр». К.: Компрінт, 2017. 162 с.
3. Духницький В.Б., Деркач І.М., Іщенко В.Д., Гальчинська О.К. Довідник з ветеринарної фармакології. Київ : Компрінт, 2019. 232 с.
4. Духницький В.Б., Деркач І.М. Сучасна фармакологічна термінологія у ветеринарній медицині. К.: Компрінт, 2017. 202 с.
5. Деркач І.М., Духницький В.Б., Іщенко В.Д. Ветеринарна рецептура. Київ : ЦП «Компрінт», 2023. 200 с.
6. Духницький В.Б., Деркач І.М., Іщенко В.Д., Гальчинська О.К., Бойко Г.В. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Ветеринарна фармакологія» для студентів ОС «Бакалавр» факультету ветеринарної медицини за напрямом «Ветеринарна медицина» К.: Компрінт. 2017. 122 с.
7. Духницький В.Б., Деркач І.М., Іщенко В.Д., Гальчинська О.К. Ветеринарна рецептура. Робочий зошит з дисципліни "Ветеринарна фармакологія" для студентів факультету ветеринарної медицини. К.: Компрінт. 2017. 72 с.
8. Духницький В.Б., Деркач І.М. Методичні вказівки до навчальної практики з дисципліни «Ветеринарна фармакологія». К.: Компрінт. 2017. 52 с.
9. Державна фармакопея України. Перше видання. Х. : РЕПІГ, 2002.
10. Фармакологія : підруч. для студентів мед. та стоматол. ф-тів вищ. мед. навч. закл. І. С. Чекман, В. М. Бобирьов, В. Й. Кресюн та ін. Вінниця : Нова книга, 2020. 471 с.
11. Лікарські рослини : енциклопедичний довідник. Відп. ред. А. М. Гродзінський. К.: Голов. ред. УРЕ, 1990. – 544 с.
12. Лікарські рослини і фітотерапія (фітотерапевтична рецептура): навчальний посібник / Л.В. Бензель, Р.Є. Дармограй, П.В. Олійник, І.Л. Бензель. К.: ВСВ «Медицина», 2010. 400 с.
13. Вовк Д.М. Рослинні засоби у ветеринарній К. : Урожай, 1996. 200 с.

Інтернет-ресурси

<http://www.vet.gov.ua>

<http://www.vet.in.ua>

<http://www.vetwiki.com.ua>

<http://www.medved.kiev.ua>

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0786-01>